

## M A G Y A R K U R I R.

*Bécs, Kedden, Július 29dikén, 1823.*

*Spanyol Ország.*

° Egy levél, melly déli Franciaországban Júl. 10d. költ, így szól a' két ellenkező félnek Catalonai hadi munkálódásairól: „A' Catalonai constitutiós Armada, Mina' vezérlése alatt mindegyre foglalatoskodtatja a' Marschal Moncey osztályát, 's gyors menetelei 's véletlen megtámadásai által, gátolja azoknak megtámadó mozdulatait. Nem kezdett ugyan maga Mina újabb Expeditióhoz, hanem minekutána véletlen ment volna Barcelonába, megelégedett azzal, hogy seregét újra rendbe szedte, 's Leridában, Cerverában, Belaguerben és Cardonában lévő kész osztályait megerősítette, 's egyszermind Barcelona' védelmezéséről rendeléseit megtette. De ellenben egyik Osztályos-Generálisát Loberát a' Lobregáthoz küldé, hogy ottan újra nyughatatlankodtatná a' francia Armadának jobb szárnyát, 's ha lehetséges, hát felől venne körül. Legújabb tudósítások szerint, a' mult hónap végével Manresáig nyomult előre Lobera, 's a' Vichből Urgelbe vezető hadi országútat elállván, számos francia osztályokat szélytvert, 's elvett egy szállítást melly puskaporból, golyóbisból és vágó-marhákból állott, 's az Urgeli ostromló-sereg számára vala rendeltetve. Gen. Moncey eleit akarván venni több efféle próbatételeknek, kényszerítettett Gen. Donnadieunek segítségül küldeni a' Gen. Latour du Pin Brigadáját, melly a' 3d. és 19d. Línea-Regementekből áll az utóbbi Generális vezérlése

alatt. Ez a' Brigada a' Donnadiou osztályához tartozott ugyan ezelőtt is tulajdonképen, hanem már a' táborozás' kezdetével elszakasztatott tőle, hogy Tartalék-sereget formálna, 's védelmezné a' Geronai fő Hadiszállást. Ezen seregek' helyét a' Donnadiou osztályánál, a' B. d' Eroles spanyol royalista serege pótolá-ki. Hanem erősen sürgetvén Donnadiou a' segítséget, újra megnyeré most a' Latour du Piu Brigadáját, 's reményli, hogy így a' Lobregát mentében Barcelonából előnyomult seregeket megtámadhatja. Utóbb minden keze alatt lévő seregeket Vichben akart egybevonni, 's úgy vezérelni-előre Manresa felé. Némelly hírek szárnyalnak ugyan újobban a' Donnadiou és Lobera között esett utóbbi viadalokról; de bizonyos tudósításaink e' részben nincsenek. A' Moncey fő Hadiszállása azonban Geronából bizonyosan általtétett Mataróba.“

*Napi-jelentés.*

Gen. Marquis Marguerye a' Santonai ostromló sereg' Commendansa, jelentti Ő kir. Herczegségének, hogy az ottani őrizet Júl. 2d. előrontott, kieveztetvén 5 — 600 embert Sablenál, Colindressel általellenben. Az ellenség három csapatban nyomult-előre, 's szélső vígyázójinkat megfutamtatá; de csak hamar elállák utját három Compániájink. Az ütközet hevesen kezdett folyni, 's az ellenség segítettvén az erősségbeli tüzelés által, darab ideig megállá a' csatahelyet; hanem végre, hatalmasan támadtatván-meg se-



regent által, kénytelenítettett azt elhagyni, 's megérkezvén egy új Compániával spanyol royalista Gen. Valero is, 's megtámadván az ellenség' bal szárnyát, ez a legnagyobb zürzavarban vonúlt - vissza, és az erősségbeli tüzelés védelmezése nélkül nehezen is evezhetett volna el. Vesztesége, az elestekhez számlálván a' sebe-  
 seket is 50-re mehet; ezekenkívül még el fogtunk egynehanyat. Részünkről két ember esett - el 's nyolcz kapott sebet, kik között van Hadnagy Archias. — Ezen ütközet nagy dicséretre szolgál seregeinknek, vitézül küzdvén három annyi erővel néhány órai ágyúzás alatt, 's az ellenségét visszavonulásra kényszerítvén. (Következnek a' Tiszteknek, Altiszteknek és Közembereknek magasztalásai.) — Bévégeztetvén Asturia ellen a' had, Gen. Lieut. Bourk Galiciának fordult. Előljáró - serege, mellynek vezére Larochejaquelin, darab idő olta Astorgában feküdt; szemlélődő - csapatja pedig Jún. 26d. Mansanalénél és Torrénél a' Lugói országúton az ellenségre bukkant; hat emberét megölte, egy Tisztjét, 3 közemberét 's tíz lovát elfogta. — Gen. Morillo, a' Galiciái constitúciós seregek' Fő - vezére, felboszszantatván a' Corteseknek a' Király ellen elkövetett cselekedetek által, azon const. Regenséget, mellyet a' Cortesek neveztek - ki, nem akará elfogadni. Közötte és Quiroga között valóságos meghasonlás üt - ki magát, mellynélfogva a' seregek' gondolkozásai is különbözők, melly környülállás kedvező hadi munkálódásainkra nézve Galiciában. Gen. Bourknak Júl. 10d. kelle Lugóba megérkezni.

A' Madriti Fő Hadiszálláson, Júl. 9d.

Ő kir. Herczégsege' parancsolatjából

Gróf Guilleminot, Major - Generális.

A' feljebb említett meghasonlás felől nevezetes világosításul szolgál Gen. Morillonak Quirogahez írt következő fon-

tos levele, mellyet a' Gaceta de Madrit' Júl. 11d. számjából közöl a' Moniteur Júl. 16dikán.

Lugo, Jún. 28d. 1823.

„Kedves Quirogám! Ostobául cselekvél, midőn az általam küldetett Tisztet, kinek tőlem a' Corunnai hivatalhoz kelle tudósításokat vinni, 's a' kivel a' Lugóban Jún. 26d. történt dolgokat közlöttem, útjában feltartóztatád, 's midőn megengeded, hogy az említett Tiszt' követőji a' történeteket másképen adván - elő, magamviséletét úgy rajzolák - le, mintha ha - zaáruló lennék. Jól tudod te, tanúja lévén magad is a' dolognak, hogy abbeli kinyilatkoztatásom, mellynél fogva a' királyi tekintet' megalázásával Sevillában Jún. 11d. kinevezett Regenséget meg nem ismertem, szint' azon fundamentomokon épül, mellyek arra bírtanak, hogy ezen Armada' Fő - vezérségét elfogadjam. Elszánván én magamat minden áldozatokra, mellyek által az idegen bérontás visszaverettethetik, 's a' Monarchianak political Constitutiója vdelmeztethetik, által kellett látnom, hogy az említett cselekedet a' Constitutio' talpkövet rázza - meg, 's egy olly cselekedetnek, mellyre mind a' Nép mind az Armada utálattal tekint, pártját én nem foghattam. Tanúja valál te azon gondolkozásnak, mellyet azok egyenlő értelemmel kinyilatkoztatá - nak, kiket egybegyűjtöttem a' végre, hogy a' kényes tárgyban annál bátrabban te - hessek lépést; jóvá hagyta magad is azon fundamentomokat, mellyekből ezen egyesület kiindúlt, csupán abban kétsé - geskedtél, lehetné e teljes bizonyosság - gal hitelt adni azon Ujság - levélnek, melly a' dolgot közlé, 's csak feltételek alatt ismerted - meg a' Regenséget. Meg - határozván hogy magadat bátorságba helyhezteted, e' végre segédemet kéréd, 's én örömmel szolgáltam, bár azt csele-



kednem nem könnyű dolog volt, mert a' fundus csupán 70.000 Reálra ment. Nem vehetvén ebből 4000-nél többet, azt gértem hogy utóbb tulajdon értékemből nagyobb summával segítelek. — De most már mit akasz? Avvagy olly alacsony-lelkűvé lehetnél e, hogy ígéretedet mellyet a' nélkül hogy kívántam volna, elindulásodkor nekem tettél, bé nem teljesítenéd? Ennyire bémocskolhatnád e te önön becsületedet, 's az enyimet ennyire megsérthetnéd e, hitelt adván azon hazug költéményeknek, mellyeket felőlem embereid terjesztenek? Másként gondolkozom becsületedről és szíved' érzéséről; 's teljesen ezekben bízom, midőn felőled azt hiszem, hogy az egyetlen menedéket használni fogod, mihelyt megismered melly bizonytalanságba keveredtél. A' ki Leon szigetén becsülettel hirdeté a' szabadságot, soha sem vetheti az elszeme elől hazájának boldogságát mint a' melly egyedülvaló czélja minden igyekezeteinek! Te mindenekfelett, ki a' napnak világát ezen szép Galiciában pillantád-meg először, te, bizonyosan kész vagy vélekedéseidet 's életedet is feláldozni, hogy szülő földedet a' fenyegető nyomorúságoktól megmenthessed. — Úgy látszik, bémentek már Asturiába a' Francziák, 's f. h. 24d. Oviedóban valának. Leonban nevezetes ellenséges erők gyülekeznek egybe, 's Galicia minden órán tarthat a' bérontástól. — Így lévén a' dolgok, elhatároztam, hogy magamat bérontásoknak minden erővel elleneszegezem, ha ugyan Gen. Bourk el nem fogadná abbeli javallatomat, hogy az ellenségeskedést költsönösen félretévén, kötnénk fegyvernyugvást, mellynek ideje alatt, Galiciát 's a' több tartományokat hagyja szabadságokban 's fennálló tiszti-hivatalaik kormányja alatt, míg nem béállhat majd ama szerencsés időpont, mellyben a' Király és Nemzet illendő uralkodás-formát ve-

hetnek-elő. De miként szegezhetem én úgy ellene magamat a' bérontásnak, ha te konkolyt hintesz-el azon seregek között, mellyekre e' végett szükségem vagyok? Vedd fontolóra azon nyomorúságokat, mellyekbe a' körülötted-lévők ostobasága hanyat-homlok taszít; gondold-meg, hogy az ilyenek' cselekedetének rugója sem a' köz jó sem a' te öndicsőséged; és hogy az ő örjültségek még téged annyira vihet, hogy magad döföd szeretett hazád' szívébe a' tört. Irántad vonzó barátságom, 's háladatosságom, mellyel hozzád viszont viseltetem, kötelességemmé teszik, hogy ne egyedül a' tanácsadásokra halgassak, hanem minden tehetségemet, javamat, a' mivel csak bírok odaajánljam, hogy személyednek batorságot szerezhessenek. — Hidd-meg nekem Quiroga, hogy haszontalan iparkodásaid csupán zűrzavart támasztanak ezen tartományok' lakosai között, 's őket arra fogják készíteni, hogy az ellenséges Armadát segítségül hívják, melly bėjővén, törvényeket szab majd azon tartományoknak, mellyeknek csendességét megtartani, nékem fő igyekezetem vala. Határozzd-meg tehát magadat, 's mind azokat, kik illy veszett tanácsal értetnek, üzd messze magadtól; töltsd-bé ígéreteidet, mellyeket önként tettél; bizonyítsd-meg keseredett hazád iránt szeretetedet, 's tarts számot mindenkor egyenes szívű 's színeskedéstől idegen barátod' jó indulatjára." — Morillo.

A' Júl. 18dikai Moniteur három jelentést közöl, mellyeket Marschal Moncey küldött a' Hadi-Miniszterhez. Az első Molins-del-Reyből Júl. 9dikéről a' többek között így szoll: „Barcelona körülkerítettésének első hadi munkálódásai Júl. 8d. és 9d. hajtottak végre. Az elsőbb napon Donnadiou osztálya Sabadellt és San Cugatot szállotta-meg, a' Curial osztálya pedig Besos és Ripolett mellett fogot



állást. — Milansnak a' Lobrebegat' bal partján, Molins-del-Rey előtt két Batalionai valának, a' többi öt Bataliona a' jobb parton állott hadi rendben. — Lobera, a' Martorelli állást szállá meg négy Batalionával. — Júl. 9d. Molins-del-Reybe indult a' Donnadiou osztálya; a' hova közelgetvén, a' 3d. Línea-Regement, kemény tüzeléssel fogadtatott apró fegyverekből, de mind a' mellett is általment a' hídon, 's így az ellenség visszavonulásra kényszerítettetett. Martorell' megtámadtatása is szint illy szerencsével ment végbe, hol Gen. Achardnak 's a' 18dik Regementnek 4000 emberrel vala dolgok, kiknek hatalmas állások csudálkozásra méltó vitézséggel foglaltatott-el. — Míg a' Curial osztálya végrehajthatá az ostromlás' munkáját, az ellenség Montjouiból és Barcelonából két csapatban ütött-ki, 's megtámadá a' Vasserot Brigadáját Esplugasnál; de mindenfelől visszaveretett. Itten a' tüzelés 3 óráig folyt. Veszteségünk, ezen különbféle csatázásokban 15 holt, közöttök egy Granatéros Kapitány; 110 sebes, közöttök öt Tiszt. Az ellenségnek öszveséges veszteségét még nem lehet tudni, hanem annyi bizonyos, hogy Martorellnél valami 150 embere hullott-el, 's igen sokan kaptak sebet.

A' 2d. jelentés Júl. 10dikéről szól ugyancsak a' fentemlített helyről, 's azt írja benne a' Marschal, hogy midőn az előtt való nap Villarana' tájáról térne vissza, Gróf Curial' Adjutánsa, Sarsfield Urat vezeté elébe, ki lovon de uniformis nélkült volt, 's jelenté, hogy a' francia Armada védelme alatt keresi menedékét. A' Marschal a' szerint fogadá az idegent, a' mint annak Generálisi rangja kíváná.

3d. jelentését Sarriából írta Júl. 11d. a' Marschal, 's benne így szól: „Cardona az egyesült kir. sereg' hatalmában van, 's Ferdinand Király' zászlóji lobog-

nak bástyájin. Bővebb környülállásait a' történetnek még nem tudom. Általadatását Gen. Lieut. Donnadiou jelenté. — Tegnap mintegy 2000 emberrel 's 4 ágyúval rontott-ki a' Barcelonai őrizet. Előbb Sarriának fordúlván, két óráig verekedett száguldozójinkal. Onnan Graciába menvén, visszaveretett. A' 4 ágyú, 's a' többi az erősségből szüntelen tüzelének. Az ellenség' részéről 4 ember esett-el, 's egynehány kapott sebet; részünkről egy holt-el, 's 4 sebesített-meg.

Cadixból, Júl. 6d. terjedő tudósítások érkezének Madritba. Cadix mind vízen mind szárazon körülkerítettetett, 's a' francia tengeri osztály Júl. 5d. számos hajókat fogott-el, mellyek a' városba eleséget akarának bélopni. A' legdühösebb pártosoknak ketteje, Calatrava, és Romero-Alpuente, a' mint hallik, odahagyák Cadixot.

Egy Júl, 12d költ Madriti magánoslevél, melly a' Moniteurban közöltetik, ezeket foglalja magában: „Cadixi levelek jelentik hogy a' Communerók elváltak a' Freymaurerektől. A' Jún. 23d. költ Decretum még tüzelé a' pártosokat. — Egy Valenciai levél azt tartja, hogy a' Ballesteros katonáji, 100 — 150 főből álló csapatonként érkeznek-meg, 's roy. Gen. Samperéhez csatolják magokat a' Király' zászlóji alá. — Cadix nehezen tarthatja magát tovább Júl. végénél. Az élelem ottan igen drága, 's a' kereskedés megakadt; az ágyúk sincsenek jó karban 's a' poskapor is szűken van; a' Nép zúgolódni kezd. — Granadából azt írják Júl. 2d. hogy Ballesteros, Villacampa, Zayas, Montes, Balanzat, Placencia és több Generálisok, számos Regementeknek főbjeivel ottan vannak; mindent elkövetnek, hogy egy Armadát szerezhessenek egybe, de igyekezetek füstbe megy. Gen. Ballesteros olly szándékkal vala, hogy Algeziras' megnyerése végett, a' Sierra de Ron-



dának veszi magát, 's egyesül a' Zayas és Villacampa seregeinek maradékával. Ballasterosnak nincsen több 2000 emberénél, Zayasnak 1200, Villacampanak pedig csupán 500 van. Egy másik constitutiós Gen. 500 emberrel fekszik Gibraltár előtt a' St. Rochi táborban. — Mind ezen seregeket egyetlenegy franczia Regement elszéleszthetné, 's urává lehetne Gibraltártól Szanti Pedriig az egész tengerpartnak. — Egy Lucenai Júl. 5d. költ levél szerint Villacampa 300 emberével, és Zayas ugyancsak 300 Gyalogsággal 's 200 Lovassal Júl. 3d. Antequerába jöttek; mindketten Lucenának tartottak, de a' mellynek 5000-et feljülhaladó lakosai fegyvert fogván, az említett katonaság nem merészlett tovább menni. Más nap reggel 150 roy. Militzia, 200 Lovas, 's Cordovából újra 300 Militzia és 100 Lovas ment a' lakosok' örömére Lucenába. Cordovában 1000 szökevény Constitusiósok voltak. — Gen. Bourmont, számos spanyol Regementek' kiállításában foglalatoskodik Sevillában."

*Nagy Britannia és Irlandia.*

Azon Pairek között, kik az ánglus Catholicusok' választó jussa ellen voksoltak, két anglicanus Érsek, 9 jelenlévő 's 8 távollévő Püspökök találtak. Csupán két Püspök, a' Norwichi és Kildarei voksolt a' javallat mellett.

A' Kenti Grófságban, Swanscombeban egy szegény aszszony megszoztatván gyermekét, a' kertben, hol dolgozott egy bokorba letévé. Dolgát végezőn ismét hozzá megy, — 's halva találja. Egy Seborvos megnyitván a' gyermek' testét, annak gyomrában egy kígyóra talált. Hihetőképen a' gyermek' ajakain maradt téj vonta hozzá a' kígyót, melly a' száján bécsuszott, 's így ölé meg az ártatlant.

*Pápa Státusai.*

A' Júl. 16dikai legújabb tudósítások

igen megnyugtatók a' szent Atya' állapotjára nézve. A' gyógyulás ugyan lassan, de igen jól megy, 's helyes reménység van iranta, hogy Ő Szentsége, nagy korossága mellett is, szerencsésen helyre állíthatatik.

*B é c s.*

Ő Cs. K. Felsége Kostyatowsky János Urat, Pesti Invalidus házbeli Májort, hosszas és megkülönböztett hadi szolgálatjaira nézve, mind két nemén lévő maradékával együtt, minden taksáknak elengedése mellett, Magyar Nemesi rangra méltóztatott kegyelmesen felelni.

Mái napon Júl. 29d. reggeli 9 órakor tíz millio béváltatott papíros-pénz égettetett-el a' szokott helyen.

*Július' 28d. a' Státus-papírosainak közép-árrok:*

Státus Kötelező levele 5 pCtmal Conv. P. 81 13/16; Ugyan az 2 1/2 pCtmal —; Sorsvonásos Költsön 1820-ról C. P.; 119 1/2 Ugyan az 1821ről 100f. C. P. —; Bizonyítás 1821d. Költsönről 100 ftért C. P. 100 1/4 Bécs Városi Bankó Obligatiók 2 1/2 pCtmal 37 1/8; 100 for. C. P. 249 7/8 for. V. Czban. 1 Bank-Actia 930 3/4 for. C. P. Cs. Arany —

*A' Gabona négy fő nemeinek árrok általjában Júl. 14 — 19d.*

(Mérőjét garasra számlálva V. Czban.)

	Búza.	Rozs.	Árpa.	Zab.
Bécsben Júl. 15.	139	109	73	60
— 19d.	131	106	62	59
Stockerauban Júl. 14d.	150	128	80	55
Fischamenden Júl. 15. és 17d.		90	—	42
Nagy Enzensdorfon Júl. 16.	130	88	53	51

*Magyar Ország.*

A' hazai Levelek következő tudósítást közölnek a' Balaton-Füredi Sava-



nyú-víztől Júl. 13dikáról: Öröm látni, hogy Pannoniának e' bájos vidékét, a' két testvér Haza' számos válogatott fiai és leányai köszöntik, 's annak orvos savanyú-vizével sietnek élni, mellyet a' legtisztább Nympha uyújt szaporán buzgó kristály forrásából.

Az idén sokkal többek itt a' vendégek, mint tavaly voltak. 'S az időtöltés is többféle most; mivel nemzeti szép Literaturánk' védangyala, Kilenyi Dávid Urat, 's lelkes Színjászó-Társait ezelőtt tíz nappal ide vezérelte. Mialta ez az ügyes Társaság majd mindennap új darabnak derekas előadásával mulattatja a' nagyérdemű Közönséget, hazafiúi szívvel csoportoztunk-fel mindnyájan a' Játékszínnek kibérlett Bálházába. Ezt kivált buzdító példaul vesszük az itten mulató Mágnásoktól és Uraságoktól, kik nagyobb nemzeti jussokkal élven, nagyobb buzgósággal is ohajtják a' nemzeti nyelvnek a' Játékszín által való virágoztatását.

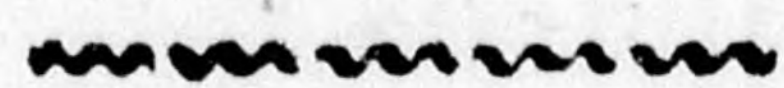
Ma egy alkalmatossági-darabot adott-elő a' Színjászó-Társaság e' cím alatt: „Ö r ö m i n n e p.“ Énekes-játék két Felvonásban. Tek. Tudós Simoga György Úr', több T. N. Vármegyék' Tábla-Birája, és a' Nagymélt. kir. Curia mellett Ügyvédő' ötven esztendő's Ügyészi hivatalának megtisztelésére.

Ha valaha, ezúttal bizonyosan méltóvá tette magát a' nevezett Társaság az egész Nemzet' szeretetére. Ugyanis ennek olyan fiját tisztelé-meg, a' ki 1773 Jún. 18d. felavattatván az Ügyvédői hivatalra, előbb a' Veszprémi N. Káptalanak, azután ugyancsak a' Veszprémi Mélt. Püspökségnek dicséretes szorgalommal Fiscalisa volt; mostan pedig 23 esztendő's olt a' Nagymélt. kir. Curia mellett több Tek. Familiák' fáradhatatlan Jusbeli Igazgatója, 's az árvák' és özvegyek' igazaiának tartaríthatatlan védelmező Ügyésze. E' mellett mikor terhes hivatala

pihenni hagyja, a' római és honni Literaturának szenteli életét, 's éjenként nedves szemekkel tekintvén a' Virgil', 's Zrínyi' sírjaik felett lemenő csillagokat, azoknak gyakori kihunyt tüzeiket igyekezik nyomtatott 's nyomtatlan deák és magyar verseiben feléleszteni.

Valamint a' kék Balatonba az ezüst patakok, úgy omlanak a' tiszta kebleknek szép érzéseik a' szíves öröm' és szent háladatosság' tengerébe. Előadó e' jelenést soha tisztábban nem látta, mint ez alkalmatossággal; midőn a' szeretett Színjászó Társaság, Themisnek és Apollónak félszázad oltá áldozó Papját, a' feljebb tisztelt Urat, minden mellékes tekintet nélkül, csupán hazafiúi buzgóságból a' Nemzet' színte idvezlé.

A' Játék' előadása tökéletes vala, 's egyiránt varázsolta a' hazafiúi és művészi szemeket és füleket. A' Játékszínről általjában elmondhatni, hogy muzsika mellett egyik jobban játszott, és kellemetesebben énekelt a' másikánál.



Rosnyó, Júl. 14d. A' Rosnyói Kerületbeli nemzeti Evang. Gymnasium, a' szokott rend szerint f. h. 8d. kezdette megvizsgálását számos minden renden lévő Uraságok' és Aszszonyságok' jelenlétében. A' nevezett napon a' Rhetorico-Poetica Classisban, a' két esztendő'sök között különös dicséretet érdemlettek: Csernyeczky József, Schmidt Victor, Melczer Lajos, Toperczer János, Lang Adolf, Czizei János, és Schwaboda János; az első esztendő'sök között pedig Vandzák András, Kalmár Péter Pál, Zsirko János, és Bartoffy András. A' megvizsgálata's végével, boldogult Inspectorunk Tek. Schmidt Pál Úr halálának emlékezetét siratták versekben egynehány ifjak. Minden jelenvaló Halgatóknak annyira megtetszett különösen Melczer Lajos' deák



verse, hogy azt mindjárt példányokban magoknak kikérték. — Júl. 9d. a' Syntactico-Prosodiaca Classisban folytatódott az Examen, a' hol Zaborsky Imre, Kengyel János, Martinkovics János, Marjássy Napoleon Pál, Scherfel Jonathán, Schmidt Gustáv, Toperczer Antal, Szalay Mihály, Babics András, Czehus Lajos, Buzo Imre, Farkas Mark Aurel, Fekete József, Matuska György, Marikovszky Lajos, Radvanszky Gustáv, Rosty József, Schlosser Karoly, Sz. Iványi Miklós, leginkább kitetszettek. — Júl. 10d. a' Gramatisták és Donatisták az Elementaris Classissal zárták-bé ezen esztendőnként tartatni szokott inneplést. — Az Iskola' népessége e' f. esztendőben ekképen volt: a' Rhetorico-Poetica Classisban 66; a' Syntactico-Prosodiacában 90; az Elementaris Classisban 115; öszvesen 577-en voltak, kik közül az Alumnumban ingyen vagy csekély fizetésért mindennap, csaknem semmi fundatio mellett 63-an elegendő eiedellel tápláltattak a' szegényebb sorsuak.

A' sok esőzés e' tájékon sok kárt tett, előntvén réteinket. A' vetés is a' kövérség miatt megdüllött, úgyhogy vékony aratást reménylhetünk. Csak valami öt nap oltá szünt-meg az eső, már is igen kiszáritották a' szelek a' földet. — A' termésnek piaczi ára: Tiszta búza 9 ft. — 9 ft. 24 xr.; Róz 6 ft. 30 — 7 ft.; Zab 4 ft.; Árpa 6 ft. VCzban köble, az az két Pozsonyi méreje.

### *Elegyes Dolgok.*

**Töredékek a' magyar művészség' történeteiből.**

Ezen felírás alatt a' következőket közli a' Bécsi Theátroni-Ujság f. esztendei 66dik számjában: „Bár mennyire megkülönböztették légyen is magokat a' Ma-

gyarok mind a' régi mind az újabb időkben a' valódibb tudományokra nézve, de a' művészség' mezeje náluk kopáron maradt. A' szomorú történetnek okai a' körülállásokban vannak.

A' nagy Corvinus Mátyás, minden szépet és felségeset a' mit csak Európa akkor mutathatott, mind által tuata plántálni Magyar Országgra, 's jótévőleg ápolgatta. Szamos művészeket vont Udvarába, hol nevezetesen a' muzsika-károly derék volt, hogy róla egy ekkor élt 's a' muzsikában jártas olasz Praelatus, a' Woltorwai Püspök azt mondotta, hogy soha szebbet nem hallott. Hanem az eféle intézetek, egyedül az Udvar' fényére nem pedig egyszersmind a' Nemzetiségre valának irányozva. A' nagy Fejedelm' halálával elenyésztek a' pallérozódásnak ezen elementumai is, 's Magyar Ország nem vehete részt Napnyugotnak előre haladó kiformáltatásában. Azon kevés világos időpontok, mellyeket egyes kitündöklő férjfiak vontanak a' hazai történetekre, azolta, szinte az Ausztriai Uralkodásig, mind belső egyenetlenséggel 's pusztító hadakkal együtt jelenének-meg. De midőn a' kétféjű sas' védelme alatt a' pallérozottabb magyar Nemesség' érzései bátran megnyilhattak a' szelid és szép dolgokra nézve, ezen felsőbb szükségek' tekintetében nemesebb kívánságát az új Residentia kielégítette.

Két dolog kívántatik-meg főképen a' művészségre: Iskola, a' hol azt tanulni lehessen, és Kenyér hogy gyakoroltathassék. A' Magyaroknak meg van az aesthetikai ízlése, de ha művészségre adja magát, mind ekkoráig idegen földön kelle iskolát és kenyeret keresnie. Sok jeles Művészeket említhetünk a' külföldön, kik született Magyarok valának, de hazájokra nézve egészen elvesztek. Itten csupán néhányakat említek a' részint már feledékenységbe ment, részint még most is köz



tiszteletben lévők közül, hogy legalább ezen emlékeztetés által hazám' tulajdonát mintegy visszakiánjam.

Már a' XVd. Században jeles Művészek valának Pozsonyban Gáspár Lajos és fija Filep, mindketten festők. Az Öreg Rómába is sok munkákat küldött, fija pedig még ügyesebbé leve. A' XVId. Században Miska Bálint Löcsen theoreticus és practicus Hangművész vala. Gräw Bálint, ki 1576 Paduában holt-meg, Erdélyi fi volt, 's koporsó-írásában úgy említették hegedülése, mint új és még nem hallott dolog, 's maga második Orpheusnak neveztetik. Nem említvén Dürer Albertünk' 's Kupeczkink' eredeteket, csupán azt jegyezzük-meg, hogy a' szép mesterségek közönségesen, különösen pedig Németországban, két született Magyarnek véghetetlen sokat köszönhetnek. Bach Sebestyén' atyja ki nagy Muzsikus volt, odahagyá Pozsonyt 's Németországban telepedett-meg. Gerber azt mondja a' Hangművészekről kiadott historiai-biographiai Lexiconában (Lipsia 1812. 1. Darab), hogy ez a' familia száz esztendő' lefolyta alatt sok nagy, sőt a' legnagyobb embereket szülte hangművészi tekintetben, 's az említett könyvben Bach néven 22 cikkelyt közöl. Ezen familiából ötvennél több Hangművész vevé eredetét, kik között Sebestyén, Wilhelm Friedemann, Károly

Filep Emánuel, és János Krestély Friedrich a' Muzsika' történeteiben sokkal fontosabbak, minthogy feledékenységbe mehetnének. — Öser Ádám Friedrich, a' Lipsiai Rajzoló-festő- és építő-Akadémia' Directora, hasonlóképen Pozsonyi fi volt. Nem ereszketvén itt ezen mély elméjű festő és kőfaragó munkájának magasztalásaiba, Olvasójinkat csupán legnagyobb érdemére az ő lelkére emlékeztetjük, melly az egész pallérozott világban még számos időig fog munkálkodni, 's a' melly a' művészség' történeteiben új Epochát szült, ezen férjfiúnak köszönhetvén egyedül Winkelmann minden jártaságát a' régiségekben.

A' most élő magyar Művészek közül, legügyesebb Medália-metszőnk Böhm a' ki Szepességi fi, Rómában van, 's jeles talentomiért 800 ezüst forintot veszen esztendőnként a' Cs. K. Művészség-Akademiájától. — Ferenczy István Rimaszombati fi is a' legszebb reménységgel bízott. Ez, Thorwadsen' tanítványa, 's néhány esztendő' olta Nádor-Ispán József Ö Cs. K. Fő-Herczogsége' bőkezűségéből segítettik. A' mint hallik, Primás Ö Herczogsége meghívta Ferenczyt, a' készülöben lévő roppant Esztergomi Fő-templomhoz a' Szentek állóképeinek faragásokra, mellyek hazai termékből, 's a' Primási Uradalmokon mostanában talált pompás márványból fognak készíttetni. — K. A.

*Jelentés.* A' megígért Foglalat Ujság-leveleinhez igen fáradságos és sok időt kívánó munka, mellyért is azzal még csak öt hat hetek múlva szolgálhatunk. Egy sok olvasókkal bíró Külföldi Ujságot hihetően a' fáradságos munka retenthető. el tavalyi hasonló ígéretének végrehajtásától; de az bennünket el nem retent, 's ígéretünket bizonyosan megadjuk. — Jelentjük egyszersmind, hogy a' kik Ujságaiknak béállott Félesztendei folyamatjára 14 ft. VCzval ezentúl kívánnának előre fizetni, azoknak is az első Számon kezdve küldjük-meg Levelünket. —

P. D. és I. S.